

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІСТОРІЇ І ПРАВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з
дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та
планування територій»
для студентів спеціальності 193 Геодезія та землеустрій

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГІРНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ І ПРАВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з
дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та
планування територій»

для студентів спеціальності 193 Геодезія та землеустрій
денної та заочної форм навчання

Методичні рекомендації для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» для студентів спеціальності 193 Геодезія та землеустрій денної та заочної форм навчання [Електронний ресурс] / уклад. В.М. Грудницький. – Покровськ : ДонНТУ, 2020. – 78 с.

Методичні рекомендації містять перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, приклади типових індивідуальних завдань, порядок поточного і підсумкового контролю оцінювання знань студентів денної та заочної форм навчання, варіанти контрольних робіт, плани практичних занять і практичні завдання, список рекомендованих нормативно-правових актів і літератури.

Розраховані на викладачів, студентів денної та заочної форм навчання при підготовці до навчальних занять з дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій».

Укладач: Грудницький В.М., к.ю.н., доцент, доцент кафедри історії і права.

Рецензент: Ганич О.А., к.ю.н., директор інституту післядипломної освіти ДонНТУ.

Відповідальний за випуск: Дмитрик І.О., к.і.н., завідувач кафедри історії і права.

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,

Протокол № 8 від 25.02.2020 р.

Розглянуто на засіданні кафедри історії і права,
протокол № 11 від 24.02.2020 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1.Загальні положення	6
2. Нормативно-правові акти	8
3. Методичні рекомендації до підготовки і проведення практичних занять	10
4. Організація самостійної роботи студентів.....	43
5.Методичні рекомендації щодо виконання контрольної роботи.....	45
6. Порядок поточного і підсумкового оцінювання знань з дисципліни	61
6.1. Принципи і види контролю знань студентів.	61
6.2. Порядок оцінювання знань за результатами вивчення дисципліни (для студентів денної форми навчання)	63
6.3. Порядок оцінювання знань за результатами вивчення дисципліни (для студентів заочної форми навчання).....	64
6.4.Організація поточного контролю знань студентів	64
7. Перелік питань, що охоплюють зміст навчальної програми	70
Список рекомендованої літератури.....	74
Додаток.....	77

ВСТУП

Законодавство що охорони навколишнього середовища та планування територій - навчальна дисципліна, вивчення якої є важливою складовою еколого-правової освіти студентів вищих навчальних закладів, що набуває особливого значення в період становлення, розвитку й зміцнення державності, прискорення реформування екологічних правовідносин в Україні й суттєвого оновлення правової бази, регламентації екологічних відносин і сприяє становленню сучасного фахівця, який в умовах складних відносин між державою, органами місцевого самоврядування, фізичними й юридичними особами з приводу приналежності, використання, відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища може забезпечити режим законності щодо сталого розвитку, прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завданням навчальної дисципліни є: висвітлення і тлумачення основних теоретичних положень, норм законодавства щодо охорони навколишнього середовища, розкриття сутності еколого-правових категорій, змісту еколого-правових інститутів. При вивченні навчальної дисципліни студенти мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики, засвоїти сутність еколого-правових категорій, зміст еколого-правових інститутів, навчитися розуміти конкретний зміст норм законодавства щодо охорони навколишнього середовища, роз'яснень вищих судових інстанцій України, набуті досвіду науково-дослідницької роботи в галузі екологічного права.

Програма навчальної дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» побудована з урахуванням вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Вивчення курсу «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» відбувається через проведення лекцій, практичних занять, вивчення студентами нормативних актів, навчальної і навчально-практичної літератури, виконання

певних форм самостійної роботи студентів, написання контрольних робіт, підготовку та складання іспитів. Приступаючи до вивчення окремих тем курсу «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій», студенти повинні знати, що в підручниках теоретичний матеріал викладається не в однаковій послідовності, оскільки деякі автори мають різні точки зору на окремі проблеми. Розкриваючи теоретичні питання, студенти повинні прагнути до чіткого викладання досліджуваних проблем, відзначаючи розходження в тлумаченні окремих положень, доводячи можливість самостійно провести порівняльний аналіз відомих суджень. Посилання на відповідні нормативні акти при аналізі окремих правових норм повинні бути чіткі і конкретні з зазначенням статей, пунктів і підпунктів.

Методичні рекомендації містять перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, порядок поточного і підсумкового контролю оцінювання знань студентів денної та заочної форм навчання, плани практичних занять і практичні завдання, список рекомендованих нормативно-правових актів і літератури. При підготовці методичних матеріалів використані матеріали з практики діяльності судових органів та безпосереднього розгляду конфліктних ситуацій.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» передбачає вивчення таких питань: суть і зміст основних категорій законодавство щодо охорони навколишнього середовища, принципи, джерела, об'єкти та суб'єкти, право власності на природні ресурси, а також правові основи екологічного управління, екологічні права й обов'язки громадян; загальні положення права природокористування, правове забезпечення екологічної безпеки, економічного механізму природокористування й охорони навколишнього природного середовища, формування і функціонування екологічної мережі, порядок вирішення екологічних спорів, правове регулювання використання

й охорони земель, вод, надр, рослинного та тваринного світу, атмосферного повітря, курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій і зон, поводження з відходами; правовий режим надзвичайних екологічних ситуацій, правове забезпечення використання й охорони природних ресурсів виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України; міжнародне співробітництво в галузі охорони довкілля.

Мета: засвоєння студентами обсягу знань, що формують юридичне мислення; набуття навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних управлінських ситуаціях, а також навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних знань, формування правосвідомості і правової культури у майбутніх працівників ділової еліти. Тобто, метою вивчення курсу є формування системи теоретичних знань і практичних навичок і вмінь у сфері законодавства щодо охорони навколишнього середовища.

Завдання:

- розкриття загальних теоретичних основ еколого-правового регулювання, визначення поняття, видів екологічних відносин;
- вивчення чинних нормативно-правових актів, які складають систему законодавства щодо охорони навколишнього середовища;
- розгляд загальних засад правового становища суб'єктів екологічних правовідносин;
- дослідження правового регулювання використання й охорони земель, вод, надр, рослинного та тваринного світу, атмосферного повітря, курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій і зон тощо;
- набуття навичок практичного застосування норм законодавства про охорону навколишнього середовища під час вирішення конкретних ситуацій.

Зміст навчальної дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» розкривається в таких темах:

Тема 1. Характеристика законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища

Тема 2. Екологічні права та обов'язки особи України

Тема 3. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища

Тема 4. Право власності на природні ресурси та комплекси

Тема 5. Право природокористування

Тема 6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища

Тема 7. Відповідальність за порушення законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища

Тема 8. Правовий режим використання та охорони земель

Тема 9. Правовий режим використання та охорони надр

Тема 10. Правовий режим використання та охорони вод

Тема 11. Правовий режим використання і охорони лісів та інших об'єктів рослинного світу

Тема 12. Правовий режим використання та охорони тваринного світу

Тема 13. Правове регулювання охорони атмосферного повітря та поводження з відходами

Тема 14. Правовий режим екологічної мережі України. Природно-заповідний фонд України

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України – 1996 - № 30 – Ст. 141.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар / С.В. Ківалов, О.І. Харитонова, О.М. Посенюк, М.Р. Аракелян та ін.; За ред. С.В. Ківалова, О.І. Харитонової. – Х.: Одиссей, 2005. – 552 с

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України - 2003 р. № 40. Ст. 356.

4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України - 2003 р. - № 18 - ст. 144.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України - 2004 р. - № 40 (№№ 40-42). ст. 492.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 212²⁰) : Закон Верховної Ради УРСР від 7 грудня 1984 р. № 8073 // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. – 2-е вид. – К. : Правова єдність, 2008. – 655 с.
8. Про інформацію – Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України- 1992. № 48. Ст. 650.
9. Земельний Кодекс України від 25 жовтня 2001 р. Офіційний вісник України. 2001. № 46. Ст. 2038.
10. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
11. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
12. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
13. Про тваринний світ: Закон України від 3 березня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 18. Ст. 191.
14. Про Червону книгу України: Закон України від 7 лютого 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 30. Ст. 201.
15. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
16. Про міжнародні договори: Закон України 29 червня 2004 р. Офіційний вісник України. 2001. № 46. Ст. 2038.

17. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>

18. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями чи між міжнародними організаціями 1986 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>

19. Конвенція про біологічне різноманіття 1992 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>

20. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1992 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>

21. Орхурська конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища 1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття, яке проводиться у формі дискусії навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Практичні заняття проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. Головна мета практичних занять – опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, навчання їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Основними завданнями практичних занять є:

- закріплення у студентів теоретичних знань;
- оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу;

- залучення їх до науки, наукових досліджень;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень і висновків;
- формування в них правового світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики державно-правового будівництва в країні.

Під час викладання дисципліни використовуються такі види занять:

- семінари-бесіди: евристична бесіда, дискусія, розгляд питань у вигляді невеликих доповідей та подальшого їх обговорення учасниками семінару;
- семінари з використанням ігрових ситуацій: рольові ігри, прес-конференції;
- на практичних заняттях студенти розглядають та вирішують ситуативні задачі (конфліктні ситуації), які виникають у сфері застосування екологічного права і законодавства тощо.

При підготовці до практичного заняття кожен студент повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми практики; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття. Підготовка до практичних занять може також включати виконання студентами індивідуальних практичних завдань, написання рефератів, розробку доповідей для публічного виступу.

Студенти, готуючись до того чи іншого питання теми практичного заняття повинні пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, розглядати правові явища з позиції Конституції та чинного законодавства України, посилаючись на приклади з практики правозастосовчої діяльності. При цьому їм необхідно постійно вдосконалювати навички володіння державною мовою, правильного вживання понять і термінів.

На практичних заняттях студенти повинні засвоїти провідні ідеї

дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» (зміст понять, правових інститутів, законів та інших нормативно-правових актів), навчитись застосовувати набуті знання, вміння й навички у майбутній практичній діяльності.

Плани практичних занять з курсу

Практичне заняття складається з двох частин. У першій частині слід розкрити у відповідності з чинним законодавством та надбаннями вітчизняної науки екологічного права поставлені питання теоретичного характеру. У другій частині користуючись нормами чинного законодавства та набутими знаннями теоретичного характеру вирішити практичні завдання.

Під час вирішення завдань студент повинен визначити зміст та характер правовідносин, які виникають між учасниками справи, визначити положення доктрини екологічного права, норми законодавства щодо охорони навколишнього середовища, які можуть бути застосовані для її вирішення.

Вирішення задачі має завершуватись висновком. Висновок має бути чітким, логічним та обґрунтованим. Обов'язковим є посилання на чинні нормативно-правові акти законодавства України.

Конкретні задачі обумовлені практикою функціонування екологічних правовідносин та особливостями застосування норм екологічного законодавства.

Практичне заняття №1.

Тема 1. Характеристика законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища.

Мета заняття: ґрунтовно ознайомитись, уявити та вивчити особливості законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища.

Питання для обговорення:

1. Поняття й особливості законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища.
2. Система джерел екологічного права.

3. Конституція України як джерело екологічного права.
4. Закони України в системі джерел екологічного права.
5. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела.
6. Особливості міжнародно-правових актів як джерела екологічного права.

Теми рефератів

1. Історичні аспекти формування й застосування джерел екологічного права.
2. Загальна характеристика джерел екологічного права.
3. Конституція України як основне джерело екологічного права.
4. Закони України в системі джерел екологічного права.
5. Особливості підзаконних нормативно-правових актів як джерел екологічного права.
6. Правова природа поресурсових кодексів: структура, зміст і місце в системі джерел екологічного права.
7. Судова практика та її системний зв'язок із джерелами екологічного права.
8. Міжнародні договори як джерела екологічного права.
9. Актуальні питання кодифікації та систематизації джерел екологічного права.

Практичне завдання.

Задача 1. Кабінет Міністрів України відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» видав декрет про введення в окремій місцевості Київської області надзвичайного стану. Президент України скасував зазначений наказ, вказуючи на те, що згідно з Конституцією України прийняття відповідних рішень не входить до компетенції Кабінету Міністрів України, та одночасно звернувся до Конституційного Суду задля встановлення визнання його конституційності.

Вирішіть справу. Яке рішення має прийняти Конституційний Суд України? Відповідно до повноважень які нормативно-правові акти може приймати Кабінет Міністрів України? Визначте порядок і підстави оголошення в окремій місцевості надзвичайного стану.

Задача 2. Депутатська група Сумської міської ради під час розробки й обговорення програми сталого економічного й екологічного розвитку регіону внесли пропозиції до вказаної програми щодо доцільності передачі у приватну власність комунального майна і природних ресурсів, розпорядження якими здійснює міськрада, запровадження зборів і платежів за спеціальне використання природних ресурсів і сплату екологічного податку. Крім того, була розроблена методика розрахунків цих платежів.

Які нормативно-правові акти в межах своєї компетенції має право приймати Сумська міська рада? Чи є програма, розроблювана міською радою, джерелом екологічного права? Якими нормативно-правовими актами встановлюються обов'язкові збори і платежі за спеціальне використання природних ресурсів й екологічний податок?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [3], [7], [13], [17], [24].

Практичне заняття №2.

Тема 2. Екологічні права та обов'язки громадян України.

Мета заняття: уявити основні екологічні права та обов'язки громадян України.

Питання для обговорення:

1. Історико-правові аспекти становлення й розвитку інституту екологічних прав і обов'язків громадян.
2. Поняття та особливості екологічних прав громадян, форми їх реалізації.
3. Класифікації екологічних прав громадян.
4. Загальна характеристика конституційних та інших екологічних прав громадян.

5. Поняття, зміст, структура екологічних обов'язків громадян.
6. Види екологічних обов'язків громадян, форми їх реалізації.
7. Характеристика конституційних та інших екологічних обов'язків громадян (поняття, зміст та види).
8. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Основні правові форми охорони і способи захисту екологічних прав громадян.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика права громадян на участь у розробці й проведенні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального й комплексного використання природних ресурсів.
2. Сучасні підходи до реалізації права на одержання екологічної освіти.
3. Юридичний механізм реалізації й захисту екологічних прав громадян.
4. Правові засади обмеження екологічних прав громадян.
5. Юридична природа екологічних інтересів громадян.
6. Особливості захисту екологічних прав громадян Європейським судом з прав людини.
7. Генеза і правові засади формування системи екологічних обов'язків громадян.
8. Екологічні обов'язки громадян у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру.
9. Публічні громадські обговорення як засіб реалізації екологічних прав та інтересів громадян при формуванні державної екологічної політики.
10. Місце екологічних прав громадян у загальній системі прав людини.
11. Особливості міжнародно-правового й національного регулювання процедури надання екологічної інформації.

Практичне завдання.

Задача 1. До районного суду звернувся громадянин А. із позовом про усунення перешкод у здійсненні екологічних прав, які чинить його сусід Б. У позовній заяві зазначено, що Б., будучи його сусідом, розташував на

земельній ділянці, суміжній із садибою, автомайстерню. На відкритому повітрі і в гаражі (який міститься поряд із будинком А.) фарбує машини екологічно небезпечними речовинами; а також протягом доби здійснює шумовий вплив. Крім того, сусід обладнав на дорозі загального користування мийку для автомобілів, обмежив цим право користування землями загального користування усім громадянам. Водяні стоки, насичені різними речовинами й маслами, забруднюють також подвір'я позивача.

Вирішіть справу. Які порушення екологічних прав громадян мають місце? Визначте способи їх захисту.

Задача 2. Щербак В. О. звернувся до Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області з позовом до ТОВ «Азов- Світ» (далі – Відповідач), яке обмежило доступ громадян до пляжу водосховища, про усунення перешкод у користуванні земельною ділянкою загального користування (цільове призначення якої – землі водного фонду, які використовувалися для задоволення життєво необхідних рекреаційних та інших потреб населення) шляхом відновлення її стану для безкоштовного й вільного задоволення потреб громадян, а саме демонтажу бетонної огорожі.

Позовні вимоги обґрунтовуються тим, що Відповідач своїми діями порушує конституційні засади користування природними об'єктами (ч. 2 ст. 13 Конституції України); правовий режим використання й охорони водних об'єктів і земель водного фонду.

Вирішіть справу. Визначте, які екологічні права порушені. Охарактеризуйте види юридичної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [15].

Практичне заняття №3

Тема 3. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища

Мета заняття: охарактеризувати механізм управління природокористуванням. Визначити правовий статус органів державної влади та

місцевого самоврядування, які здійснюють управління у сфері природокористування.

Питання для обговорення:

1. Поняття «управління природокористуванням і охороною довкілля».
2. Система і компетенція органів управління природокористуванням і охороною довкілля.
3. Правові питання участі громадськості в управлінні природокористуванням і охороною довкілля.
4. Функції управління у сфері природокористування й охорони довкілля, їх класифікації.
5. Просторово-територіальний устрій природних ресурсів.
6. Правове регулювання моніторингу довкілля, його поняття і види.
7. Екологічний облік, кадастри природних ресурсів і комплексів: законодавчі засади.
8. Правове регулювання екологічного контролю.
9. Правові основи екологічної стандартизації і нормування.
10. Правове регулювання екологічного прогнозування та планування.
11. Екологічна інвентаризація, сертифікація й ліцензування: законодавчі засади.
12. Правові засади державної екологічної політики в Україні.
13. Правові основи сталого екологічного розвитку.
14. Правові засади оцінки впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка.

Теми рефератів

1. Правове регулювання екологічного обліку, аудиту і страхування на підприємстві.
2. Правове регулювання екологічної освіти і виховання.
3. Правове регулювання екологічного маркетингу.
4. Правове регулювання екологічного прогнозування та планування.
5. Правове регулювання екологічної інвентаризації, сертифікації та

ліцензування.

6. Реалізація державної екологічної політики в Україні: правові засади.
7. Правові основи сталого екологічного розвитку.
8. Правові основи оцінки впливу на довкілля.
9. Правове регулювання стратегічної екологічної оцінки.
10. Еколого-правовий процес.

Практичне завдання.

Задача 1. Всеукраїнська громадська організація «Екоцентр України», занепокоєна початком експлуатації об'єкта підвищеної екологічної небезпеки (потужного металургійного комплексу «Метком») у Дніпропетровській області, звернулася до Генерального прокурора України, Міністра екології та природних ресурсів України, а також до Голови комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи з пропозицією проведення комплексної перевірки цього підприємства. В обґрунтування своїх вимог «Екоцентр України» зазначила, що будівництво такого об'єкта було розпочато на території, зарезервованій під створення національного природного парку, з численними порушеннями законодавства. Ініційована зацікавленою громадськістю перевірка Державної архітектурно-будівельної інспекції не відбулася з причин не надання інспекторам доступу до проектної документації. Офіційного введення в експлуатацію не було проведено, разом із тим металургійний комплекс «Метком» вже розпочав свою роботу.

Оцінку впливу на довкілля даного об'єкта також не проведено. Представники металургійного комплексу стверджують, що негативний екологічний вплив підприємство здійснює виключно в межах нормативів, визначених для даного виду підприємств.

Дайте правову оцінку зазначеним обставинам. Які форми участі громадськості в управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Надайте визначення «громадськість» і «зацікавлена громадськість».

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [14], [24].

Практичне заняття №4.

Тема 4. Право власності на природні ресурси та комплекси

Мета заняття: охарактеризувати право власності на природні ресурси та комплекси.

Питання для обговорення:

1. Поняття і зміст права власності на природні ресурси.
2. Суб'єкти права власності на природні ресурси.
3. Форми власності на природні ресурси.
4. Підстави й порядок виникнення права власності на природні ресурси і комплекси.
5. Підстави припинення права власності на природні ресурси і комплекси.
6. Права й обов'язки власників природних ресурсів.
7. Охорона і гарантії права власності на природні ресурси і комплекси
8. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси і комплекси.

Теми рефератів

1. Охорона і гарантії права власності на природні ресурси і комплекси. Відповідальність за порушення прав власників і права власності на природні ресурси.
2. Поняття й особливості права власності на природні ресурси і комплекси.
3. Право власності юридичної особи на природні ресурси. Об'єкти й суб'єкти цієї власності.
4. Підстави припинення права власності на природні ресурси, види й класифікація таких підстав.
5. Виникнення і припинення права власності юридичної особи на природні ресурси.
6. Право власності громадян на природні ресурси. Об'єкти й суб'єкти цієї власності.

7. Виникнення і припинення права власності громадян на природні ресурси.

8. Загальна характеристика угод як підстави виникнення права власності на природні ресурси.

Практичне завдання.

Задача 1. Громадянин С. звернувся до селищної ради з проханням передати йому у власність деградовану земельну ділянку площею 3 гектари, розташовану поруч із його житловим будинком у межах селища, для створення приватного лісу. Селищна рада відмовила йому, посилаючись на те, що С. є іноземцем, а ліси, які знаходяться в межах території України, – це об’єкти права власності Українського народу. Рішення ради С. оскаржив у суді.

Чи законне рішення селищної ради? Чи зміниться рішення селищної ради, якщо С. прийме громадянство України? Визначте підстави й порядок виникнення права власності на природні ресурси. Який порядок і особливості оскарження відповідних рішень органів місцевого самоврядування?

Задача 2. Цегельний завод уклав із сільськогосподарським ТОВ «Зоря» договір оренди кар’єру строком на 3 роки для видобутку глини як корисних копалин місцевого значення. У зв’язку з тим, що завод систематично порушував строки й розміри орендної плати, ТОВ «Зоря» звернулося до суду з позовом про дострокове припинення договору оренди.

Яке рішення має прийняти суд? Визначте підстави і порядок припинення права власності на природні ресурси. Які правові наслідки визнання угод, що порушують право власності на природні ресурси, недійсними?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [15], [21].

Практичне заняття №5

Тема 5. Право природокористування

Мета заняття: уяснити поняття та охарактеризувати особливості природокористування.

Питання для обговорення:

1. Поняття «право природокористування». Основні принципи природокористування (похідність від права власності на природні об'єкти, платність природокористування, цільове призначення, дотримання екологічних стандартів, нормативів, лімітів тощо).
2. Правові види природокористування; їх класифікація за об'єктами і суб'єктами, терміном користування, платністю (орендне) й безоплатністю користування та іншими ознаками.
3. Загальне, спільне й відособлене природокористування.
4. Підстави виникнення та зміни права природокористування (відповідні юридичні дії, факти, події, судові рішення).
5. Надання (відведення) природного об'єкта в натурі (на місцевості). Документи, які посвідчують право природокористування, та їх юридична природа.
6. Підстави припинення права природокористування; їх види і класифікація.
7. Захист прав природокористувачів.

Теми рефератів

1. Історія формування права природокористування як інституту сучасного екологічного права України.
2. Правове регулювання оренди природних ресурсів.
3. Концесійні договори й їх роль у відносинах природокористування.
4. Угоди про розподіл продукції як специфічна форма концесійного природокористування.
5. Захист й гарантії здійснення прав природокористувачів.
6. Правові засади обмеження прав природокористувачів.
7. Основні етапи виникнення права природокористування.
8. Співвідношення права оренди природних ресурсів, суперфіцію й емфітевзису.
9. Екологія й економіка раціонального природокористування за

принципами сталого розвитку.

10. Підстави виникнення, зміни і припинення права природокористування.

Практичне завдання.

Задача 1. Державна екологічна інспекція в Чернівецькій області звернулася до суду з позовом до громадянина Р. про стягнення шкоди, заподіяної внаслідок незаконного видобування гравійно-піщаної сировини, мотивуючи свої вимоги тим, що при обстеженні земель водного фонду річки Тростина встановлено факт самовільного видобування піщано-гравійної сировини громадянином Р., яке він здійснював на автомобілі марки «Камаз» на землях водного фонду р. Тростина, загальною кількістю 4 м. куб.

Спеціалістами Державної екологічної інспекції визначено, що через незаконне надрокористування, зокрема, неконтрольоване вилучення гравійно-піщаної суміші з русла водного об'єкта, існує небезпека настання негативних екологічних наслідків, що можуть завдати значної шкоди довкіллю, а тому просив позов задовольнити.

Вирішіть справу. Визначте загальні принципи надрокористування. Вкажіть види права надрокористування та підстави його виникнення.

Задача 2. Державною екологічною інспекцією у Вінницькій області проведено перевірку щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства ТОВ «Люксторг», за результатами якої встановлено, що ТОВ «Люксторг» здійснює спеціальне водокористування (водозабір за допомогою технічних засобів з криниці) без відповідного дозволу. Джерелом водопостачання підприємства на господарстві є криниця. Вода підприємством використовується для господарсько-побутових потреб. Лічильники обліку відсутні, журнали обліку води встановленого зразка на підприємстві не заведені. Підприємство не звітує про кількість використаної води. За результатами заходу складено акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства та винесено припис із вимогою оформлення дозволу на спецводокористування.

Директор ТОВ «Люксторг» оскаржив до адміністративного суду акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства, посилаючись на те, що використання води із криниці є загальним водокористуванням і не потребує спеціального дозволу.

Вирішіть справу. Назвіть види використання водних ресурсів. Визначте умови здійснення спеціального водокористування. Чи є забір води із криниці спеціальним водокористуванням?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [12], [15].

Практичне заняття №6.

Тема 6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

Мета заняття: уявити сутність, значення засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

Питання для обговорення:

1. Поняття економіко-правового механізму природокористування й охорони навколишнього природного середовища, його функції і основні складові.
2. Види плати за спеціальне використання природних ресурсів.
3. Особливості справляння рентної плати за: а) користування надрами; б) спеціальне використання води. в) спеціальне використання лісових ресурсів.
4. Плата за землю: види та особливості справляння.
5. Джерела фінансування природоохоронних та інших екологічних заходів.
6. Екологічний податок: поняття, суб'єкти сплати та об'єкти оподаткування.
7. Види екологічних фондів. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища.
8. Порядок встановлення лімітів використання природних ресурсів та

скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Теми рефератів

1. Актуальні питання розвитку екологічного інвестування в Україні.
2. Правове забезпечення фінансування природоохоронних заходів.
3. Економіко-правове стимулювання раціонального природокористування й охорони довкілля: основні заходи і проблеми забезпечення.
4. Екологічний аудит: порядок проведення й основні завдання.
5. Правове регулювання екологічного страхування в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.
6. Правове забезпечення економічної оцінки природних об'єктів і ресурсів.
7. Правові засади лімітування у сфері природокористування й охорони довкілля.
8. Міжнародно-правові аспекти економічного стимулювання раціонального природокористування та охорони довкілля.
9. Організаційно-правове забезпечення екологічного підприємництва в Україні.

Практичне завдання.

Завдача 1. Обласна рада прийняла рішення про затвердження обласного бюджету, у межах якого було заплановано профінансувати із спеціального фонду виконання робіт із опрацювання проєктів проведення дослідно-промислової розробки торфу на деяких ділянках території області. На здійснення вказаного за- ходу було виділено 750 тис. грн. Відповідне рішення було оприлюднене на інтернет-сайті обласної ради.

Згодом представники громадськості області звернулися до голови обласної ради з пропозицією переглянути рішення про затвердження обласного бюджету в частині фінансування розроблення проєктної документації на видобуток торфу, оскільки вказана діяльність не пройшла процедуру оцінки впливу на довкілля й не є природоохоронним заходом. Проте обласна рада залишила звернення громадськості без розгляду. Представники громадськості звернулися до адміністративного суду,

оскаржуючи рішення ради.

Надайте правову оцінку ситуації й діям сторін, вирішіть справу. Який порядок формування й розподілу коштів фондів охорони навколишнього природного середовища? Визначте можливості громадського контролю за використанням коштів на природоохоронні заходи на державному й місцевому рівнях.

Задача 2. КП «Полігон» запланувало реконструкцію полігону твердих побутових відходів у наступному році за рахунок державних бюджетних коштів. У зв'язку з цим підприємство склало запит про виділення коштів для здійснення такого заходу в рамках відповідної державної бюджетної програми і 1 грудня поточного року направило його до Мінприроди.

Однак через 2 місяці замовнику запит було повернуто із зазначенням наступних причин: а) пропущено строк подання запиту; б) пакет документів подано не в повному обсязі.

КП «Полігон» звернулося до адміністративного суду із скаргою на бездіяльність Мінприроди, наслідком якої стало невиконання запланованих природоохоронних заходів.

Надайте правову оцінку ситуації, що склалася, та діям сторін. Який порядок планування й фінансування природоохоронних заходів?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18], [21], [24].

Практичне заняття №7

Тема 7. Відповідальність за порушення законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища

Мета заняття: з'ясувати сутність та особливості відповідальності за порушення законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища.

Питання для обговорення:

1. Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному законодавстві

2. Функції юридичної відповідальності: компенсаційна, стимулююча, каральна.

3. Підстави виникнення і притягнення до юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в екологічному законодавстві.

4. Поняття та головні ознаки екологічного правопорушення: злочини і проступки.

5. Особливості, склад, екологічного правопорушення.

6. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: кримінальна, адміністративна, цивільна (майнова), дисциплінарна.

7. Класифікація юридичної відповідальності за колом суб'єктів і об'єктами заподіяння шкоди, специфікою застосування санкцій – основних і додаткових.

8. Екологічні спори та їх сутність. Особливості й порядок вирішення еколого-правових спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

2. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

3. Функції юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

4. Екологічне правопорушення: його склад.

5. Загальна характеристика підстав юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

6. Особливості застосування адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення.

7. Особливості застосування кримінальної відповідальності за екологічні правопорушення.

8. Особливості застосування цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення.

9. Особливості обчислення шкоди, заподіяної екологічними

правопорушеннями.

10. Шляхи удосконалення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Практичне завдання.

Задача 1. У ході проведення операції «Первоцвіт» державним екологічним інспектором затримано осіб під час продажу підсніжників. Інспектор зазначив, що дана рослина занесена до Червоної книги України і підлягає державній охороні, тому за її продаж порушникам загрожує штраф. У своїх поясненнях затримані особи вказали, що Лісовим кодексом України не передбачено цієї заборони, а квіти вони збирали на власній лісовій ділянці, яка входить до складу сільськогосподарських земель, що належить їм на праві власності.

Вирішіть справу. Вкажіть повноваження державного екологічного інспектора. Яке нормативно-правове забезпечення охорони рослинного світу, занесеного до Червоної книги України? Встановіть винних осіб і вид юридичної відповідальності.

Задача 2. Під час проведення будівельних робіт СК «Схід-Строй» торговельно-розважального центру «Україна» на території будівельного майданчика були пошкоджені й видалені зелені насадження, серед яких: ясені звичайні, дві верби альпійські й осока дводомна. Старшим державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища складено протокол про адміністративне правопорушення й постанову про накладення адміністративного стягнення у розмірі 500 грн за порушення законодавства про рослинний світ. СК «Схід-Строй», вважаючи рішення державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища незаконним, звернулося до суду, оскаржуючи дії державного інспектора з посиланням на нормативно-правові акти.

Які види юридичної відповідальності передбачені за порушення законодавства про рослинний світ? У чому полягають особливості цивільно-правової відповідальності за правопорушення у галузі використання й охорони об'єктів рослинного світу? Яке рішення має прийняти суд?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18].

Практичне заняття №8

Тема 8. Правовий режим використання та охорони земель

Мета заняття: з'ясувати правового режиму використання та охорони земель.

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте визначення земля як об'єкт еколого- правових відносин.
2. На які категорії відповідно до цільового призначення земель поділяються усі землі України?
3. Надайте загальну характеристику правових основ землекористування в Україні.
4. Вкажіть головні правові принципи використання земель.
5. Визначте основні цілі, види і строки права землекористування.
6. Охарактеризуйте особливості права постійного землекористування.
7. Надайте характеристику основних прав й обов'язків землевласників і землекористувачів.
8. Охарактеризуйте юридичні підстави, порядок на дання земельних ділянок у користування за договором оренди землі.
9. Визначте правові заходи у галузі охорони земель в Україні.
10. Вкажіть законодавчі засади організаційно-правових заходів проведення меліорації земель в Україні.
11. Назвіть юридичні засади забезпечення на території України захисту сільськогосподарських угідь, лісових земель і чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб.
12. Надайте правову характеристику захисту земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення.
13. Визначте систему правових заходів збереження природних водно-болотних угідь.
14. Надайте загальну характеристику правового регулювання консервації

деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

15. Надайте визначення поняття «земельне правопорушення».

16. Визначте особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони земель.

Теми рефератів

1. Земля як об'єкт еколого-правових відносин.

2. Правові засади оренди земель в Україні.

3. Права й обов'язки землекористувачів: теоретико-правові підходи.

4. Правовий режим земель охоронних зон в Україні.

5. Вирішення земельних спорів в Україні: питання теорії та практики.

6. Правова охорона земель в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.

7. Попередження погіршення естетичного стану й екологічної ролі антропогенних ландшафтів як складова правової охорони земель.

8. Правові основи захисту земель від водної та вітрової ерозії в Україні.

9. Правове регулювання стандартизації та нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів.

10. Правові засади рекультивації порушених земель в Україні.

11. Правове регулювання охорони земель від забруднення небезпечними речовинами.

12. Правова охорона ґрунтів в Україні.

13. Використання техногенно забруднених земель: теоретико-правові аспекти.

14. Правові основи захисту земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення.

15. Контроль за використанням та охороною земель.

Практичне завдання.

Задача 1. За позовом громадянина К. до сільської ради господарським судом розглянута справа про відшкодування майнової та моральної шкоди. Представник позивача в судовому засіданні зазначив, що у листопаді 2017 р. сільська рада дозволила будівництво хімічного заводу на території села, після введення якого в експлуатацію хімічні викиди з нього призвели до псування

сільськогосподарських земель, що перебували у приватній власності мешканців села, у зв'язку із чим використання земель за цільовим призначенням стало неможливим.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте поняття «деградація земель», «псування земель», «забруднення земель». Визначте особливості цивільно-правової відповідальності за псування земель.

Задача 2. За позовом Харківської міської ради до ТОВ «БІОЛА» про відшкодування збитків (упущеної вигоди (неодержаної орендної плати) у розмірі 358 000 грн), заподіяних унаслідок самовільного зайняття земельних ділянок та їх використання з порушенням законодавства про плату за землю, затвердженого рішенням Харківської міської ради у 2015 р. за № 130/15. Позивач, пояснюючи вимоги, вказав, що рішенням Харківської міської ради ТОВ «БІОЛА» було надано в оренду земельну ділянку загальною площею 10 га у серпні 2016 р. для будівництва житлового комплексу. Пунктом 5.1. зазначеного рішення відповідача зобов'язано у трьохмісячний строк оформити у встановленому порядку договір оренди землі, що не було виконано. Крім того, за весь період самовільного користування земельною ділянкою відповідач не сплачував орендну плату. ТОВ «БІОЛА» проти позову заперечує, зазначаючи, що користується земельною ділянкою на підставі рішення Харківської міської ради, а ст. 156 ЗК України не передбачено такої підстави відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам, як не оформлення правовстановлюючого документу (договору оренди) у строк, встановлення органом місцевого самоврядування.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте порядок надання земельних ділянок в оренду. Спираючись на умови задачі, складіть позовну заяву.

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18], [21], [25].

Практичне заняття № 9

Тема 9. Правовий режим використання та охорони надр

Мета заняття: з'ясувати особливості правового режиму використання

та охорони надр.

Питання для обговорення:

1. Поняття «надра» та їх правова характеристика.
2. Поняття й особливості правового режиму корисних копалин.
3. Правовий режим гірничого відводу.
4. Особливості користування надрами на підставі угод про розподіл продукції.
5. Правова охорона надр.
6. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.

Теми рефератів

1. Історико-правові аспекти становлення й розвитку законодавства про охорону надр.
2. Стан, сутність і перспективи розвитку сучасного нормативно-правового забезпечення заходів охорони надр.
3. Надра як об'єкт правової охорони.
4. Правові заходи щодо охорони надр.
5. Державний фонд надр як об'єкт правової охорони й використання.
6. Правове регулювання використання надр.
7. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції.
8. Поняття і загальна характеристика права користування надрами.
9. Підстави і порядок призупинення й припинення права користування надрами.
10. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону і використання надр.

Практичне завдання.

Завдача 1. На території хлібозаводу виявлені запаси кварцу. Керівництво цього підприємства вирішило зайнятися додатковою діяльністю із видобування зазначених корисних копалин і звернулося до обласної державної адміністрації за спеціальним дозволом. Держадміністрація відмовила в наданні дозволу, мотивуючи тим, що не має таких повноважень.

Який порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами?
Охарактеризуйте суб'єктний склад надрокористування.

Задача 2. Іноземна гірничодобувна фірма стала переможцем аукціону й отримала спеціальний дозвіл на видобування нафти в межах континентального шельфу Чорного моря розміром 13 тис. кв. км. Через рік Державна геологічна служба України анулювала дозвіл, мотивуючи це тим, що підприємство почало видобування корисних копалин без отримання гірничого відводу. До того ж іноземним підприємством не було узгоджено спеціальний режим ведення робіт у межах континентального шельфу з відповідними державними органами. Фірма звернулася до міжнародного арбітражного суду з позовом проти уряду України.

Визначте коло суспільних відносин і порядок користування надрами континентального шельфу України.

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [6], [7], [8], [9], [16].

Практичне заняття №10

Тема 10. Правовий режим використання та охорони вод.

Мета заняття: охарактеризувати правовий режим використання вод.

Питання для обговорення:

1. Законодавчі засади права водокористування.
2. Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти.
3. Види права водокористування.
4. Право користування водними об'єктами на умовах оренди.
5. Підстави і порядок виникнення й припинення права водокористування.
6. Права й обов'язки водокористувачів.
7. Правові заходи охорони вод.
8. Правове забезпечення запобігання шкідливій дії вод.
9. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання й охорону вод і відтворення водних ресурсів.
10. Особливості розгляду спорів у сфері охорони й використання вод.

Практичне завдання.

Задача 1. При спорудженні водозабірної свердловини на землях сільськогосподарського підприємства виявлені запаси питної води, яка має цілющі властивості. Сільськогосподарське підприємство пробурило в цьому водоносному місці дві свердловини й організувало подання мінеральної води на свій консервний завод для технічних потреб. Районна рада заборонила використання мінеральної води, але підприємство оскаржило це рішення в суді, вказуючи, що згідно з чинним законодавством (ст. 90 ЗК України) воно має право використовувати не тільки землю, а й підземні води, які знаходяться на його території.

Дайте висновок по справі. Охарактеризуйте підстави й порядок виникнення спеціального права водокористування.

Задача 2. Під час будівництва водопровідних споруд були встановлені три пояси санітарної охорони водопроводів. У зв'язку з гострою нестачею вільних земель водокористувач (міськводоканал) збудував на території, що належить до першого поясу зони санітарної охорони, авторемонтну майстерню зі складом. Районна державна адміністрація, вважаючи дії міськводоканалу порушенням правил користування водами, анулювала дозвіл на спеціальне водокористування.

Чи можна вважати законними дії районної державної адміністрації? У чому полягає суть санітарної охорони водопроводу? Який порядок припинення права спеціального водокористування?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18], [22], [24].

Практичне заняття №11

Тема 11. Правовий режим використання і охорони лісів та інших об'єктів рослинного світу

Мета заняття: охарактеризувати особливості правового режиму використання і охорони лісів та інших об'єктів рослинного світу.

Питання для обговорення:

1. Рослинний світ як об'єкт правової охорони, використання і відтворення.

2. Правове регулювання використання рослинного світу: поняття, види, об'єктно-суб'єктний склад, підстави й порядок виникнення і припинення правовідносин у цій сфері.

3. Правові засади охорони рослинного світу.

4. Особливості правового регулювання охорони, використання та відтворення зелених насаджень у населених пунктах.

5. Ліс як об'єкт права лісокористування.

6. Особливості права загального і спеціального лісокористування.

7. Правові засади щодо відтворення, охорони й захисту лісів.

8. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ і лісового законодавства.

Теми рефератів

1. Флористичне право як підгалузь екологічного права України.

2. Правове регулювання видів використання рослинного світу.

3. Особливості правової охорони рослинного світу.

4. Зелені насадження в населених пунктах як об'єкт правової охорони та використання.

5. Зелена та Червона книги України: поняття і правове значення для регулювання правовідносин щодо охорони, використання й відтворення об'єктів рослинного світу.

6. Відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення рослинного світу.

7. Ліс як об'єкт охорони і використання: правові засади.

8. Правове регулювання лісокористування.

9. Правові заходи щодо відтворення, охорони та захисту лісів.

10. Лісові сервітути: поняття та правове забезпечення.

11. Види юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ.

12. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення лісового законодавства.

Практичне завдання.

Задача 1. Правоохоронними органами було виявлено, що на земельній ділянці у м. К. зростають дикорослі рослини, зовні схожі на рослини виду снотворного маку у кількості до ста рослин. Також було встановлено, що згадана ділянка раніше знаходилася в користуванні місцевого підприємства й наразі перебуває в досить занедбаному стані.

Вирішіть справ. Надайте правову характеристику об'єктів рослинного світу. Визначте порядок використання дикорослих рослин занесених до переліку наркотичних. Чи можливе застосування в даному випадку заходів юридичної відповідальності?

Задача 2. При проведенні ТОВ «Моноліт» будівельних робіт із спорудження котловану на території будівельного майданчика, на якому проводиться реконструкція й будівництво багатофункціонального комплексу, було пошкоджено кореневу систему сосни кедрової європейської, кипарису пірамідального, двох ясенів звичайних, у результаті чого сосна кедрова європейська усохла (загинула). Державною екологічною інспекцією у місті Київ було накладено штраф на ТОВ «Моноліт» та стягнуто компенсацію за заподіяну шкоду – 1000 грн. ТОВ «Моноліт», не погоджуючись із таким рішенням, звернулось зі скаргою до суду.

Чи підлягає позов ТОВ «Моноліт» задоволенню? Вкажіть особливості правового регулювання охорони зелених насаджень у населених пунктах. Який порядок отримання дозволу на тимчасове порушення благоустрою?

Задача 3. У власності фермерського господарства «Світанок» перебуває 35 га сільськогосподарських угідь, у тому числі 3 га замкненої лісової ділянки. До виділу фермерському господарству означених земель крізь них проходив єдиний шлях до селища Травневе. Розпочавши свою діяльність, фермерське господарство «Світанок» обмежило загальне лісокористування. Мешканці села Травневе звернулися до суду з вимогою закріплення за ними на безоплатній

основі права користування чужою земельною ділянкою. На це фермерське господарство «Світанок» зауважило, що місцеві жителі, по-перше, забруднюють лісову ділянку, а по-друге, незважаючи на заборону, збирають з ділянки гриби і ягоди у великій кількості.

Чи підлягає позов задоволенню? Вирішіть справу

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [4], [7], [8], [11], [13], [17].

Практичне заняття №12

Тема 12. Правовий режим використання та охорони тваринного світу

Мета заняття: охарактеризувати правовий режим використання та охорони тваринного світу.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика законодавства про тваринний світ.
2. Поняття «об'єкти тваринного світу», правове регулювання.
3. Порядок утримання й розведення об'єктів тваринного світу, які перебувають у стані природної волі, напіввільних умовах чи в неволі.
4. Особливості права власності на об'єкти тваринного світу. Форми, підстави виникнення й припинення. Види використання об'єктів тваринного світу.
5. Правове регулювання ведення мисливського господарства і полювання.
6. Правове регулювання здійснення промислового рибальства.
7. Правове регулювання любительського і спортивного рибальства.
8. Правова охорона тваринного світу. Червона книга України.
9. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.

Теми рефератів

1. Тваринний світ як об'єкт використання, відтворення й охорони.
2. Поняття та види використання об'єктів тваринного світу.
3. Суб'єкти використання й охорони об'єктів тваринного світу.
4. Характеристика загального використання об'єктів тваринного світу.

5. Характеристика спеціального використання об'єктів тваринного світу.
6. Особливості правового регулювання мисливства.
7. Правове регулювання здійснення полювання.
8. Правове регулювання здійснення рибальства.
9. Червона книга України як основний інструмент захисту у сфері охорони об'єктів тваринного світу.
10. Відповідальність за порушення законодавства України щодо використання й охорони тваринного світу

Практичне завдання

Задача 1. У заборонений для полювання час член товариства мисливців Г. на території мисливського заказника поставив петлю, до якої потрапив лось. Доставити м'ясо додому він не зміг, тому воно стало непридатним до вживання. Після встановлення факту браконьєрства Г. був оштрафований і позбавлений права полювання на два роки. Він добровільно сплатив 8000 грн – суму компенсації за заподіяну шкоду, проте з нього не стягувалася вартість м'яса, оскільки воно не було ним використане.

Зробіть висновок у справі. Вкажіть, які території закриті для полювання. Назвіть способи полювання та знаряддя, визначені законодавством. Що слід вважати незаконно добутою продукцією полювання?

Задача 2. У Міжнародному аеропорту «Бориспіль» державним прикордонним інспектором ветеринарної медицини разом з співробітниками аеропорту затримано К., який намагався перевезти в ручній поклажі черепаху, декілька ящірок і змій без необхідних для цього документів. Після цього К. звернувся до адміністрації аеропорту з вимогою повернути вилучених тварин і кошти за авіаквиток, оскільки не вважає свої дії неправомірними.

Вирішіть справу. Вкажіть вимоги щодо ввезення та вивезення тварин через митний кордон? Визначте вид юридичної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18], [21].

Практичне заняття №13

Тема 13. Правове регулювання охорони атмосферного повітря та поводження з відходами

Мета заняття: охарактеризувати особливості правового регулювання охорони атмосферного повітря та поводження з відходами.

Питання для обговорення:

1. Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони.
2. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату.
3. Поняття «правова охорона атмосферного повітря».
4. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря (дозвільного, контрольного, стимулюючого, поновлювального, заборонного характеру).
5. Нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферу, дозволи на їх викиди та їх юридичне значення. Порядок перегляду встановлених нормативів.
6. Нормативи гранично допустимого шкідливого впливу фізичних і біологічних факторів на атмосферне повітря. Види фізичного (шум, ультразвук, електричні заряди, електромагнітні випромінювання, електричні та магнітні поля та інші) й біологічного впливу.
7. Правові заходи попередження забруднення атмосферного повітря при розміщенні населених пунктів і виробничо-господарських об'єктів; при проектуванні, будівництві й вводі в експлуатацію господарчих об'єктів; особливості правових заходів при будівництві й експлуатації АЕС; добуванні корисних копалин, і проведенні вибухових робіт та інших заходів.
8. Дозвільна діяльність у сфері охорони атмосферного повітря.
9. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару і клімату.
10. Відходи як об'єкт правового регулювання. Правова класифікація відходів.
11. Правовий режим поводження з відходами. Особливості правового

регулювання поводження з: радіоактивними відходами; твердими побутовими (комунальними) відходами; небезпечними відходами.

12. Правове регулювання діяльності, пов'язаної зі збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини й забезпечення ними переробних підприємств.

13. Транскордонне переміщення відходів та їх правове регулювання.

14. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

Теми рефератів

1. Правове регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат.

2. Особливості правової охорони атмосферного повітря від забруднення пересувними джерелами.

3. Відшкодування шкоди, заподіяної порушеннями вимог законодавства щодо охорони атмосферного повітря.

4. Правові засади відвернення й зниження побутового шуму.

5. Економіко-правовий механізм забезпечення охорони атмосферного повітря.

6. Державний контроль у галузі охорони атмосферного повітря.

7. Державний облік у галузі охорони атмосферного повітря.

8. Правова охорона клімату.

9. Правова охорона озонового шару.

10. Особливості юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства щодо охорони озонового шару та клімату.

11. Стратегічні пріоритети управління відходами: стан реалізації в Україні, проблеми й перспективи.

12. Реалізація вимог українського законодавства та налагодження транскордонної співпраці відносно поводження з відходами.

13. Управління у питаннях поводження з відходами як пріоритетний напрямок охорони навколишнього середовища.

14. Проблеми імплементації європейського законодавства у сфері

поводження з відходами.

15. Поняття «небезпечні відходи» та особливості правового регулювання поведінки з ними.

16. Класифікація відходів як основа ефективного управління відходами.

17. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про відходи.

Практичне завдання

Задача 1. Приватний підприємець К. виробляв деревне вугілля шляхом випалювання деревини у спеціально пристосованих ємностях (печах), на відстані близько 300 м від населеного пункту. Внаслідок перевірки, проведеної територіальним органом, що здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог санітарного законодавства у Київській області, на підставі скарг мешканців населеного пункту виявлено, що у процесі виробництва систематично здійснювалося забруднення атмосферного повітря викидами промислових відходів. У зв'язку з цим Держекоінспекція Столичного округу розпочала кримінальне провадження стосовно громадянина К.

Вирішіть справу. Визначте, чи мало місце в діях К. порушення вимог законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Охарактеризуйте види юридичної відповідальності, яка передбачена за несанкціоновані викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Розкрийте поняття й визначте види контролю в галузі охорони атмосферного повітря, назвіть суб'єктів, які забезпечують його здійснення.

Задача 2. Під час проведення перевірки Укртрансінспекцією у Харківській області ліцензійних умов перевізника ТОВ «Агрус» було встановлено, що до адміністративної відповідальності за експлуатацію автотранспортних засобів із перевищенням нормативу вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах притягнуті працівники підприємства, а саме громадянин Ч. і громадянин В. – водії маршруту 23Г у місті Харкові. У зв'язку з цим органами місцевого самоврядування було порушено питання про позбавлення ТОВ «Агрус» ліцензії з надання послуг з перевезення пасажирів.

Вирішіть справу. Визначте, які правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від забруднення викидами транспортних та інших пересувних засобів і установок передбачені законодавством. Чи є порушення вимог законодавства у сфері охорони атмосферного повітря підставою для позбавлення автоперевізників ліцензії? Розкрийте підстави притягнення до адміністративної відповідальності за випуск й експлуатацію автотransпортних засобів із перевищенням нормативу вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах. Проаналізуйте склад адміністративного правопорушення.

Задача 3. Виявлений під час митного контролю вантаж із токсичними відходами було затримано. У ході перевірки з'ясовано, що вказаний небезпечний вантаж направлявся з Польщі транзитом через територію України до Румунії. Оскільки транскордонне перевезення небезпечних відходів здійснювалося без повідомлення України про таке транспортування, вказане перевезення було кваліфіковано як незаконний обіг та було прийнято рішення про повернення небезпечного вантажу експортером на свою територію.

Чи відповідає прийняте рішення національному законодавству та нормам міжнародного права? Наведіть визначення категорії «небезпечні відходи». Який порядок здійснення транскордонного перевезення небезпечних відходів?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [5], [7], [8], [9], [10], [18].

Практичне заняття №14

Тема 14. Правовий режим екологічної мережі України. Природно-заповідний фонд України

Мета заняття: охарактеризувати особливості правового режиму екологічної мережі України.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти,

принципи її формування.

2. Правова характеристика структурних елементів екомережі, їх правовий режим.

3. Порядок включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екомережі.

4. Поняття та загальна характеристика територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, як складових елементів екомережі.

5. Види та критерії класифікації територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

6. Особливості правової охорони курортних та лікувально-оздоровчих територій.

7. Правовий режим рекреаційних територій.

8. Поняття водоохоронних зон. Особливості їх правового режиму.

9. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про екологічну мережу.

Теми рефератів

1. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України.

2. Формування національної екологічної мережі України – сучасний стан та перспективи розвитку.

3. Особливості правової охорони біосферних заповідників.

4. Особливості правового режиму природних заказників.

5. Правовий режим національних природних парків України.

6. Правовий режим природних заповідників.

7. Правовий режим ботанічних садів.

8. Правовий режим зоологічних парків.

9. Правовий режим дендрологічних парків.

10. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд України.

11. Правовий режим курортних територій України: особливості використання та охорони.

12. Особливості правового режиму природних рекреаційних територій та об'єктів.

13. Поняття лікувально-оздоровчих територій та особливості їх правового режиму.

14. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо використання та охорони курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій.

Практичне завдання

Задача 1. Сім'я Сидоренко звернулася зі скаргою до органів Національної поліції в Харківській області на дії служби державної охорони Національного природного парку «Слобожанський», в якій зазначали, що коли вони із дітьми збирали ягоди та гриби на території НПП, їх зустріли представники парку та заборонили збирання в образливій формі, а зібрані кошики відібрали, мотивувавши тим, що це заповідна зона. Але громадяни наполягали, що вони знаходились у зоні регульованої рекреації, а тому вимагали компенсації за спричинені їм моральні та матеріальні збитки.

Дайте правовий аналіз ситуації. Який порядок здійснення загального природокористування на території національних природних парків? Який правовий режим зон НПП?

Задача 2. В межах другої зони санітарного поясу курорту «Східниця» приватним підприємцем було відкрито мийку автомашин. Представники громадської екологічної організації звернулися до суду з вимогою заборонити цю діяльність та притягти до юридичної відповідальності підприємця.

Дайте правову оцінку ситуації. Які особливості правової охорони територій курортів? Яка відповідальність передбачається за порушення законодавства про курорти?

Задача 3. Районна державна адміністрація включила територію села Зернове до переліку територій екологічної мережі України. Власникам

земельних ділянок надійшло повідомлення про те, що вони повинні їх відчужити, оскільки цього вимагає охоронний режим сполучних територій екомережі. Власники земельних ділянок звернулися до адвоката.

Підготуйте проект відповіді адвоката. Які території складають екологічну мережу України? Проаналізуйте правові наслідки включення територій та об'єктів до переліку територій та об'єктів екомережі?

ЛІТЕРАТУРА: [1], [2], [7], [8], [9], [18], [20], [21].

4. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основним засобом засвоєння учбового матеріалу з законодавства щодо охорону навколишнього середовища та планування територій у вільний від обов'язкових навчальних занять час є самостійна робота студента (СРС). У процесі самостійної роботи студент повинен навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

СРС – запланована діяльність, що виконується студентом за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Від рівня організації самостійної роботи безпосередньо залежить загальна оцінка якості всього навчального процесу, глибина та стійкість набутих знань і умінь.

Формами самостійної роботи студентів є:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- самостійне вивчення окремих тем, питань за допомогою навчальної літератури, нормативно-правових актів;
- підготовка до практичних занять;
- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи;
- вибір теми, розробка плану та написання доповіді;
- опрацювання і підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;
- вирішення практичних завдань, тестів;

- систематика вивченого матеріалу курсу перед семестровим іспитом тощо.

Методами контролю за самостійною роботою студентів є:

- опитування на семінарських заняттях та під час індивідуально-консультативної роботи;
- заслуховування та обговорення доповідей;
- захист рефератів;
- перевірка правильності виконання тестів, вирішення практичних завдань;
- написання контрольних робіт.

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота (ІКР) – вид навчальної роботи викладача зі студентами, яка здійснюється з метою забезпечення пізнавальної діяльності кожного студента, її максимальної індивідуалізації з урахуванням психофізіологічних особливостей та академічної успішності студентів.

Основним завданням цієї роботи є посилення мотивації студентів до пізнавальної діяльності шляхом розвитку внутрішнього прагнення до навчання і спрямування такого прагнення у необхідному руслі.

ІКР здійснюється за графіком, затвердженим кафедрою для кожного викладача, ***у формі:***

- індивідуальних занять, що проводяться з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розвитку індивідуальних творчих здібностей;
- консультацій, на яких студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування;
- перевірки виконання індивідуальних завдань, зокрема, захист рефератів, перевірка вирішення конкретних ситуацій тощо;
- перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль;

- перевірки конспектів навчальних чи наукових текстів з тем та питань, що винесені на самостійне вивчення тощо.

Графік проведення індивідуально-консультаційної роботи з законодавства щодо охорону навколишнього середовища та планування територій доводиться до відома студентів на початку вивчення курсу.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Метою індивідуальної контрольної роботи є перевірка засвоєння студентами матеріалу курсу «Законодавство щодо охорону навколишнього середовища та планування територій» та вміння застосовувати набуті теоретичні знання під час вирішення практичних завдань. Під час написання контрольної роботи студенти повинні продемонструвати вміння самостійно аналізувати матеріал, аргументовано відповідати на основні питання завдання, використовуючи відповідні нормативні акти.

Контрольна робота виконується за одним із запропонованих варіантів. Варіант обирається на підставі останньої цифри заліково-екзаменаційної книжки. У разі, якщо остання цифра заліково-екзаменаційної книжки – нуль, студент обирає варіант №10.

Контрольна робота складається з теоретичних і практичних завдань.

Відповідаючи на питання контрольної роботи студенти повинні:

- визначити, до якої теми курсу законодавства щодо охорону навколишнього середовища та планування територій вона належить;
- опрацювати відповідні розділи підручників та необхідні нормативні акти;
- зробити самостійний аналіз теоретичного питання з посиланням на відповідну літературу і нормативні акти;
- виявити в запропонованих питаннях не врегульовані моменти чинним законодавством та запропонувати заходи по його вдосконаленню.

Механічне списування підручника чи матеріалу з періодичних видань не допускається. Відповіді на питання плану повинні бути повними, обґрунтованими, з аналізом не лише можливих порушень чинного

адміністративного законодавства, а й з визначенням наслідків таких порушень, а також запропонування заходів по вдосконаленню чинного законодавства.

Цифрові дані, таблиці, зразки документів та інший матеріал, який стосується аналізованого питання контрольної роботи, бажано подати у додатках до контрольної роботи.

Оформлення контрольної роботи.

Обсяг контрольної роботи повинен складати 15-20 сторінок основного комп'ютерного тексту, написаних шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали.

Контрольна робота виконується на папері стандартного формату А4 (210x297 мм) на одному боці аркуша з дотриманням полів: з лівого краю – 25 мм; з правого краю – 10 мм; зверху та знизу – 20 мм. На сторінці повинно бути 28-30 строк тексту. Уся робота має наскрізну нумерацію без розривів розділу або сторінки. Починається нумерація з титульного аркуша, але номер на ньому не ставиться. На усіх наступних аркушах номер проставляється у правому верхньому кутку (колонтитулі) арабськими цифрами.

У ході викладення матеріалу у тексті виділяються усі заголовки, вказані у змісті роботи. Скорочення слів не допускається, крім загальноприйнятих. У тексті роботи окремі терміни можуть скорочуватися, однак при першому вживанні вони супроводжуються розшифровуванням. Наприклад, Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП), Господарський кодекс України (далі – ГК України), Цивільний кодекс України (далі – ЦК України).

На кожен цитату, аргумент, думку, ідею, факт, статистичну довідку, матеріали (таблиці, схеми тощо), запозичені з будь-яких джерел, мають бути посилання в тексті. Посилання слід робити у квадратних дужках із вказівкою конкретної сторінки джерела (наприклад, [6, с. 901], що означає, що на сторінці 901 джерела під номером 6 знаходиться таблиця, наведена у контрольній роботі, або аргумент вченого, використаний у певному місці роботи). Посилання на використані джерела без зазначення сторінки допускається у

випадку, коли студент посилається не на конкретну сторінку, а на всю роботу, або на нормативно-правовий акт.

Усі схеми, таблиці, діаграми та інший ілюстративний матеріал повинні мати назви і відповідні номери.

При описі нормативно-правових актів обов'язково повинно робитися посилання на офіційне джерело їх опублікування.

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18-22. Ст. 144.

2. Про затвердження Правил надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року № 1735 / Кабінет Міністрів України // <http://zakon.rada.gov.ua>.

Оформлення літератури не за державними стандартами або з невірним застосуванням державних стандартів не припускається.

Перелік використаних джерел подається в порядку згадування у тексті контрольної роботи або за алфавітом.

Контрольна робота повинна надійти на кафедру для реєстрації не пізніше ніж за два тижні до початку заліково-екзаменаційної сесії. Вона є обов'язковою для допуску до підсумкового контролю (екзамену).

Контрольна робота, яка не відповідає поставленим вимогам, повертається для повторного виконання.

Приклад розв'язання ситуаційної задачі

Задача

При працевлаштуванні громадянина Н. на державне підприємство легкої промисловості у відділі кадрів у Н. не зажадали паспорт. Чи є це порушенням і чи можливе притягнення до адміністративної відповідальності? Чи зміниться ситуація, якщо підприємство буде приватної форми власності?

Розв'язання задачі

При розв'язанні даної ситуаційної задачі, перш за все необхідно керуватись нормами КУпРАП. Згідно статті 200 зазначеного закону прийняття

посадовими особами підприємств, установ, організацій на роботу громадян без паспортів або з недійсними паспортами, - тягне за собою накладення штрафу в розмірі від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Те саме порушення, допущене посадовою особою після застосування до неї протягом року заходу адміністративного стягнення за такі дії, - тягне за собою накладення штрафу від десяти до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

На підставі вище сказаного, можна зробити наступні висновки: 1) прийняття посадовими особами підприємств, установ, організацій на роботу громадян без паспортів або з недійсними паспортами є правопорушенням; 2) тому як в зазначеному законодавстві не зазначається, на які підприємства, установи, організації поширюється зазначена норма, то можна вважати, що ст. 200 КУпрАП поширюється на всі підприємства, установи, організації незалежно від форм власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ВАРІАНТ №1

1. Право власності Українського народу на природні ресурси та комплекси.
2. Правове регулювання екологічного моніторингу, його поняття та види.

Задача 1.

Сільськогосподарське ТОВ «Довжик» звернулося до Харківського окружного адміністративного суду з позовом до Державної екологічної інспекції в Харківській області, в якому просить визнати недійсними дії останньої щодо складання акта перевірки й, відповідно, скасувати прийняті на його підставі претензії, розрахунки збитків та припис.

Яким нормативно-правовим актом визначається компетенція Державної екологічної інспекції України? Які підзаконні нормативно-правові акти має право приймати Держекоінспекція?

Задача 2.

У м. Харків збільшилася кількість порушень природоохоронного законодавства, а саме: в осінній період спостерігається масове спалювання опалого листя і сміття на прибудинкових територіях, у парках, скверах та інших зелених зонах міст та. Харківським міським головою прийнято розпорядження щодо заборони з вересня по листопад спалювати листя і побутові відходи, керівникам підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності, доручено здійснювати контроль за санітарно-екологічним станом власних і прилеглих територій, забезпечувати своєчасне вивезення відходів у спеціально відведені місця, а Державній екологічній інспекції у Харківській області з метою виявлення та фіксації зазначених фактів організувати систематичне проведення рейдів.

Дане розпорядження було оскаржене до суду представниками громадської організації «Порядок», оскільки вони вважають, що восени спалювання опалого листя є нормальним і не суперечить вимогам екологічного законодавства.

Визначте повноваження міського голови. Які нормативно-правові акти природоохоронного характеру має право приймати міський голова? Чи відповідає вимогам чинного законодавства його розпорядження? Визначте особливості правового регулювання поводження з сухою рослинністю, її залишками і побутовими відходами.

ВАРІАНТ №2

1. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси та комплекси.

2. Загальна характеристика екологічних прав громадян: поняття та класифікації.

Задача 1.

Громадським інспектором з охорони довкілля Харківської області у травні 2018 року було проведено комплексну перевірку полігона на землях сільської ради Зборівського району, у ході якої встановлено факти експлуатації

даного об'єкта без оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення й знешкодження біогазу і фільтрату. У серпні 2018 року громадським інспектором з охорони довкілля на підставі виявлених порушень природоохоронного законодавства було складено протокол про адміністративне правопорушення і припис про призупинення діяльності сміттєзвалища до приведення робочого процесу у відповідність до вимог і нормативів природоохоронного законодавства. Керівництво полігону виконувати рішення громадського інспектора з охорони довкілля відмовляється, оскільки вважає його дії незаконними.

Вирішіть справу. Визначте коло прав і обов'язків громадських інспекторів з охорони довкілля. Надайте загальну характеристику компетенції міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції. Визначте юридичну природу локальних нормативних актів в галузі екології.

Задача 2.

При передачі в довгострокову оренду цілісного майнового комплексу ВО «Хімреактив» облдержадміністрація замовила екологічний аудит діяльності цього підприємства, уклавши для цього договір з відповідною аудиторською фірмою.

У процесі проведення перевірки директор підприємства не пустив аудитора на територію комплексу, а також відмовився надавати йому відповідні документи, матеріали та інші відомості щодо виробничої діяльності підприємства, впливу її на навколишнє природне середовище, мотивуючи, що це є комерційною таємницею. Директор зазначав також, що облдержадміністрація не узгоджувала з ним необхідність проведення екологічного аудиту, і погрожував оскаржити в суді протиправні й самоуправні, на його думку, дії аудитора й облдержадміністрації.

Вирішіть справу. Дайте правову оцінку ситуації. Який порядок і умови проведення екологічного аудиту? Коли проведення екологічного аудиту є обов'язковим?

ВАРІАНТ № 3

1. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

2. Особливості загального природокористування: його правове забезпечення.

Задача 1.

Островська О.С. (далі – Позивач) звернулася до Київського районного суду м. Харків із позовом до Величка В.В. (далі – Відповідач). Свої вимоги Позивач обґрунтувала тим, що Відповідач викопав на своєму подвір'ї яму, засипав її сміттям і побутовими відходами, а згодом прикопав землею. Ця яма знаходиться на відстані 2 метрів від житлового будинку Позивачки, вікна якого виходять на присадибну земельну ділянку, де вона викопана.

Позивач вважає, що розташування ями для сміття у безпосередній близькості до вікон її будинку порушує санітарні норми й правила добросусідства, таким чином, Відповідач своїми діями порушує її право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Позивач просить суд зобов'язати Відповідача припинити дії, що порушують її право, а саме зобов'язати його очистити яму (відкопати і вивезти сміття й побутові відходи) і стягнути з нього 1600 грн на відшкодування спричиненої моральної шкоди.

Вирішіть справу. Які порушення екологічних прав громадян мають місце? Визначте зміст правової категорії «добросусідство», обов'язки власників (користувачів) земельних ділянок. Охарактеризуйте особливості відповідальності за шкоду, заподіяну порушенням вимог законодавства.

Задача 2.

У серпні 2019 року представник громадської організації «Зелений Світ» (далі – Позивач) звернувся до Полтавського районного суду Полтавської області з позовом: про визнання незаконним і скасування рішення Полтавської міської ради «Про затвердження коригування Генерального плану міста Полтава», посилаючись на те, що воно винесено з порушенням вимог законів України «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку»; про визнання бездіяльності посадових осіб і виконавчих органів

Полтавської міської ради при підготовці й прийнятті рішень, оскільки ними не було враховано громадських прав та інтересів у процесі розроблення й затвердження проекту Генерального плану м. Полтава, чим грубо порушено екологічні права громадян.

Позивач також зазначив, що про розроблення проекту рішення й прийняття його на сесії Полтавської міської ради не було повідомлено в офіційних засобах масової інформації, не враховано того факту, що до проекту Генерального плану міста Полтава було внесено низку критичних зауважень на громадських слуханнях, проведених у травні 2019 року. На цих слуханнях не прийнято позитивного рішення щодо проекту Генерального плану.

Вирішіть справу. Визначте повноваження громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього природного середовища. Охарактеризуйте юридичні підстави, процедуру і наслідки проведення громадських екологічних слухань і обговорень? Визначте правовий механізм проведення оцінки впливу на довкілля і стратегічної екологічної оцінки.

ВАРІАНТ № 4

1. Функції управління в сфері природокористування та охорони довкілля.

2. Особливості спеціального природокористування: його правове забезпечення.

Задача 1.

Державна екологічна інспекція Центрального округу здійснила перевірку нафтопереробного заводу щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. За результатами перевірки встановлено, що підприємство було введено в експлуатацію без врахування відповідного висновку з оцінки впливу на довкілля й дозволу на скидання стічних вод. Державна екологічна інспекція Центрального округу склала припис про усунення порушень вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища й зобов'язала припинити діяльність заводу, оформити зазначені документи згідно із вимогами чинного законодавства.

Вирішіть справу. Чи є законними дії Держекоінспекції Центрального округу? Які порушення мають місце? Охарактеризуйте особливості забезпечення вимог екологічної безпеки при поводженні з нафтопродуктами. Визначте види юридичної відповідальності.

Задача 2.

Громадянка Ч., яка мешкає в селі неподалік від зони безумовного (обов'язкового) відчуження, систематично збирала гриби та ягоди у цій зоні. Реалізацію цієї продукції вона здійснювала в громадському місці м. Київ, не пристосованому для торгівлі харчовими продуктами, під час якої й була затримана поліцією. Вилучені ягоди та гриби були направлені до Державної інспекції з питань захисту прав споживачів у м. Київ для проведення відповідних досліджень, за результатами яких встановлено факт перевищення допустимого рівня радіоактивного забруднення продукції.

Дайте правову оцінку ситуації. Охарактеризуйте категорії зон радіоактивно забруднених територій. Який порядок заготівлі і вивезення грибів, ягід та інших продуктів побічного лісокористування в цих зонах? До компетенції яких державних органів належить нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства, безпеки харчових продуктів і захисту прав споживачів? Визначте вимоги законодавства щодо якості й правил продажу продуктів харчування. Яку юридичну відповідальність буде нести громадянка Ч.?

ВАРІАНТ № 5

1. Екологічна стандартизація та нормування: правові засади, поняття та об'єкти.

2. Правова охорона вод.

Задача 1.

Кінологічний клуб придбав у власність розплідник для розведення службових собак разом із собаками, які в ньому утримувалися. Під час перевірки в одному з вольєрів було виявлено виводок вовченят, який

державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища вилучив. Кінологічний клуб звернувся до суду з вимогою про повернення вовчент у приватну власність клубу, тому що вони належать їм на підставі договору купівлі-продажу розплідника.

Чи підлягає позов задоволенню? Який порядок вилучення тварин? Складіть мотивувальну частину рішення суду.

Задача 2.

Районна рада надала фермеру С. в оренду ставок за межами населеного пункту для аквакультури строком на 30 років. Начальник Управління державного агентства рибного господарства вважає, що цей договір має бути погоджений з органами Держрибагентства, тому заборонив фермеру використовувати водойму. Адміністративний суд, розглянувши скаргу фермера на дії начальника Управління державного агентства рибного господарства, вирішив скасувати договір оренди у зв'язку з порушенням права державної власності на води.

Дайте висновок по справі. Яке рішення має прийняти суд? Які правові наслідки визнання угод, що порушують право власності на природні ресурси, недійсними?

ВАРІАНТ № 6

1. Економіко-правовий механізм природокористування та охорони довкілля: поняття та складові.
2. Право користування тваринним світом: поняття та види.

Задача 1.

ПП «Маяк» до адміністративного суду було подано позов про визнання протиправними дії Державного агентства рибного господарства у Чернігівській області щодо винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 85 ч.3 КУпАП (порушення правил рибальства), і видачу припису про усунення порушень законодавства, зокрема, про зобов'язання отримати дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у

рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах). В обґрунтування позову ПП «Маяк» посилається на те, що є рибогосподарським підприємством і займається не рибальством, не промисловим виловом риби, а рибництвом, тобто вирощуванням товарної риби як об'єкта тваринного світу, а її розведення, є галуззю тваринництва. Розведена і вирощена за рахунок ПП «Маяк» в обладнаній для цього водоймі риба – це його власність. Отже, ПП «Маяк» має право розпоряджатися своєю продукцією на власний розсуд і не зобов'язане одержувати дозвіл на вилов риби, а оскаржуваний припис контролюючого органу – це акт, який обмежує право ПП «Маяк» на вироблену продукцію, і є незаконним.

Вирішіть справу. Визначте коло повноважень Державного агентства рибного господарства України та його територіальних органів. Вкажіть передбачені законодавством умови використання водних біоресурсів.

Задача 2.

Державною екологічною інспекцією у Вінницькій області проведено перевірку щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства ТОВ «Люксторг», за результатами якої встановлено, що ТОВ «Люксторг» здійснює спеціальне водокористування (водозабір за допомогою технічних засобів з криниці) без відповідного дозволу. Джерелом водопостачання підприємства на господарстві є криниця. Вода підприємством використовується для господарсько-побутових потреб. Лічильники обліку відсутні, журнали обліку води встановленого зразка на підприємстві не заведені. Підприємство не звітує про кількість використаної води. За результатами заходу складено акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства та винесено припис із вимогою оформлення дозволу на спецводокористування.

Директор ТОВ «Люксторг» оскаржив до адміністративного суду акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства, посилаючись на те, що використання води із криниці є загальним водокористуванням і не потребує спеціального дозволу.

Вирішіть справу. Назвіть види використання водних ресурсів. Визначте умови здійснення спеціального водокористування. Чи є забір води із криниці спеціальним водокористуванням?

ВАРІАНТ № 7

1. Особливості правової охорони земель.
2. Правове регулювання рибальства та ведення рибного господарства.

Задача 1.

КП «Полігон» запланувало реконструкцію полігону твердих побутових відходів у наступному році за рахунок державних бюджетних коштів. У зв'язку з цим підприємство склало запит про виділення коштів для здійснення такого заходу в рамках відповідної державної бюджетної програми і 1 грудня поточного року направило його до Мінприроди.

Однак через 2 місяці замовнику запит було повернуто із зазначенням наступних причин: а) пропущено строк подання запиту; б) пакет документів подано не в повному обсязі.

КП «Полігон» звернулося до адміністративного суду із скаргою на бездіяльність Мінприроди, наслідком якої стало невиконання запланованих природоохоронних заходів.

Надайте правову оцінку ситуації, що склалася, та діям сторін. Який порядок планування й фінансування природоохоронних заходів?

Задача 2.

Обласна рада прийняла рішення про затвердження обласного бюджету, у межах якого було заплановано профінансувати із спеціального фонду виконання робіт із опрацювання проектів проведення дослідно-промислової розробки торфу на деяких ділянках території області. На здійснення вказаного за- ходу було виділено 750 тис. грн. Відповідне рішення було оприлюднене на інтернет-сайті обласної ради.

Згодом представники громадськості області звернулися до голови обласної ради з пропозицією переглянути рішення про затвердження обласного

бюджету в частині фінансування розроблення проектної документації на видобуток торфу, оскільки вказана діяльність не пройшла процедуру оцінки впливу на довкілля й не є природоохоронним заходом. Проте обласна рада залишила звернення громадськості без розгляду. Представники громадськості звернулися до адміністративного суду, оскаржуючи рішення ради.

Надайте правову оцінку ситуації й діям сторін, вирішіть справу. Який порядок формування й розподілу коштів фондів охорони навколишнього природного середовища? Визначте можливості громадського контролю за використанням коштів на природоохоронні заходи на державному й місцевому рівнях.

ВАРІАНТ № 8

1. Правовий режим оренди водних об'єктів.

2. Рослинний світ як об'єкт правового регулювання: поняття та класифікація.

Задача 1.

Працівниками компанії «Київводоканал» при перевірці водоохоронних зон і водозабірних споруд на березі річки Десна виявлено розорені сільськогосподарські угіддя, оброблені мінеральними добривами, на відстані 40-50 м від водойми, а на території невідомого підприємства у населеному пункті – мішки з мінеральними добривами, якими було оброблено дані сільськогосподарські угіддя, що належать місцевому фермеру. Працівники «Київводоканалу» звернулися до правоохоронних органів для фіксації і притягнення до юридичної відповідальності винних осіб. Деснянська водопровідна станція забезпечує питною водою 60% мешканців Києва, тому забруднення джерела питної води створює загрозу життю і здоров'ю більше ніж 1,5 млн киян.

Вкажіть вимоги водного законодавства щодо обмеження господарської діяльності у прибережно-захисних смугах великих річок. Визначте зони

санітарної охорони відкритих джерел централізованого водопостачання населення. Зазначте вид юридичної відповідальності винних осіб.

Задача 2.

Під час проведення будівельних робіт СК «Схід-Строй» торговельно-розважального центру «Україна» на території будівельного майданчика були пошкоджені й видалені зелені насадження, серед яких: ясені звичайні, дві верби альпійські й осока дводомна. Старшим державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища складено протокол про адміністративне правопорушення й постанову про накладення адміністративного стягнення у розмірі 500 грн за порушення законодавства про рослинний світ. СК «Схід-Строй», вважаючи рішення державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища незаконним, звернулося до суду, оскаржуючи дії державного інспектора з посиланням на нормативно-правові акти.

Які види юридичної відповідальності передбачені за порушення законодавства про рослинний світ? У чому полягають особливості цивільно-правової відповідальності за правопорушення у галузі використання й охорони об'єктів рослинного світу? Яке рішення має прийняти суд?

ВАРІАНТ № 9

1. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.
2. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря.

Задача 1.

За позовом громадянина К. до сільської ради господарським судом розглянута справа про відшкодування майнової та моральної шкоди. Представник позивача в судовому засіданні зазначив, що у листопаді 2017 р. сільська рада дозволила будівництво хімічного заводу на території села, після введення якого в експлуатацію хімічні викиди з нього призвели до псування сільськогосподарських земель, що перебували у приватній власності мешканців села, у зв'язку із чим використання земель за цільовим призначенням стало

неможливим.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте поняття «деградація земель», «псування земель», «забруднення земель». Визначте особливості цивільно-правової відповідальності за псування земель.

Задача 2.

У вересні 2018 р. громадянин Ш. із сільськогосподарським товариством «Зоря» досягли усної домовленості щодо оренди земельної ділянки загальною площею 14 га строком на 51 рік. За згодою сторін орендна плата за землю справляється щорічно з 31 серпня, але не пізніше 31 грудня кожного поточного року в розмірі 500 грн за один гектар ріллі на рік. Сільськогосподарське товариство затримало орендну плату за земельну ділянку на 7 місяців і сплатило її частково у натуральній формі. Громадянин Ш. звернувся зі скаргою до прокурора і просив розірвати укладений договір оренди землі з Відповідачем, мотивуючи це тим, що Відповідач в односторонньому порядку порушив умови договору стосовно оплати за оренду землі. Сільськогосподарське товариство проти позову заперечує, а свої дії пояснює скрутним матеріальним становищем, викликаним неврожаєм пшениці в поточному році, а також погіршенням стану орендованої земельної ділянки.

Вирішіть справу. Які види права користування землями передбачено законодавством України? Охарактеризуйте їх. Що за законодавством віднесено до істотних умов договору оренди земельної ділянки?

ВАРІАНТ № 10

1. Правове забезпечення використання лісових ресурсів.
2. Правовий режим природних та біосферних заповідників.

Задача 1.

За вказівкою капітана іноземного танкера, який знаходився в територіальних водах України, було скинуто 350 т забруднюючих речовин, щоб завчасно підготувати резервуари до прийому нафти і скоротити час

перебування в порту. Це скидання не було зареєстроване в судових документах. Прибувши в порт, капітан судна відмовився пред'явити посадовим особам порту документи з обліку операцій із речовинами, які є шкідливими для водних біоресурсів та здоров'я людини.

Чи правомірні дії капітана танкера? Які органи можуть перевіряти правильність реєстрації операцій з речовинами, що є шкідливими для водних біоресурсів та здоров'я людини, і притягати до відповідальності? Назвіть основні заходи з охорони водних об'єктів від забруднення, засмічення і вичерпання.

Задача 2.

Працівниками Державної екологічної інспекції у Харківській області під час вжиття заходів державного контролю виявлено, що громадянин Т. на власній земельній ділянці здійснював підпал сухої рослинності без попередження про такі наміри відповідні державні органи і без прийняття жодних заходів безпеки. У результаті підпалу, через сильний вітер вогонь розповсюдився на сусідній ліс. Державним інспектором було складено протокол за фактом несанкціонованого підпалу сухої рослинності й направлено позов про відшкодування збитків, завданих лісовому господарству.

Назвіть основні заходи з охорони рослинного світу. Який порядок випалювання сухої рослинності? Визначте юридичну відповідальність у цій сфері.

6. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Принципи і види контролю знань студентів

Знання студентів – важливий об'єктивний показник ефективності й результативності всього навчального процесу, тому їх перевірка повинна носити систематичний і комплексний характер, здійснюватися в межах єдиної системи контролю за успішністю студентів.

Контроль знань є невід'ємною складовою навчального процесу і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-

виховним процесом. Показники результатів контролю знань студентів відображають ступінь опанування змісту навчальної програми, рівень засвоєння матеріалу, якість отриманих знань, а також є основою для прийняття рішення щодо переведення студента на наступний рік навчання, призначення стипендії, випуск з вузу та видачу диплому. За результатами контролю оцінюється робота як окремого студента, так і академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

Перевірка й оцінка знань студентів, що вивчають законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій, повинні відображати рівень засвоєння знань та стимулювати студентів до досягнення нових успіхів. За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, методичним та іншим цілям.

Контроль знань з законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій будується на таких *основних принципах*:

- систематичність та плановість проведення контролю (перевірка і оцінювання знань повинні проводитися систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики);
- недопущення розбіжностей між завданнями, що виносяться на контроль, та змістом програми дисципліни (всі завдання розробляються виключно в межах програмного матеріалу, хоча і не повинні дублювати назви програмних питань);
- об'єктивність та прозорість контролю (диференціація оцінок здійснюється за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями; інформація про всі форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни; оцінка знань студента повинна відповідати дійсній якості і кількості засвоєних знань, вмінь і навичок);
- забезпечення умов для належної підготовки до контрольних заходів, що досягається шляхом чіткого їх розмежування за змістом і у часі;
- забезпечення умов для всебічного розкриття індивідуальних

здібностей кожного окремого студента, розвитку його творчого мислення (завдання для поточного та підсумкового контролю формулюються з урахуванням комплексного, творчого підходу).

Відповідно до «Порядку оцінювання знань студентів» – оцінювання знань студентів з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій здійснюється на основі результатів:

- 1) поточного контролю знань;
- 2) підсумкового контролю знань.

Завданням поточного контролю знань студентів з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій є перевірка рівня розуміння та засвоєння ними програмного матеріалу за модулями і темами, наявності умінь та навичок самостійно опрацьовувати літературу з дисципліни, здатності осмислити зміст теми чи окремого питання з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій, вміння усно чи письмово представити матеріал з курсу на належному рівні.

Завданням підсумкового контролю знань студентів з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій є перевірка рівня розуміння та засвоєння програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між нормами різних галузей права, здатності творчо використовувати отримані знання, вміння сформулювати власну думку щодо певної правової проблеми.

Оцінювання знань студентів з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань.

6.2. Порядок оцінювання знань за результатами вивчення дисципліни (для студентів денної форми навчання з підсумковим контролем у формі іспиту)

№ п/п	Об'єкти контролю	Кількість балів	Результат
------------------	-------------------------	----------------------------	------------------

1.	<i>Оцінка поточної роботи в семестрі, в т.ч.:</i>	<i>від 0 до 40 балів в т.ч.:</i>	набрані бали зараховуються до підсумкової оцінки
2	за систематичність та активність роботи на практичних заняттях	до 20 балів	
3	за виконання завдань для самостійного опрацювання	до 20 балів	
4	<i>Оцінка письмової екзаменаційної роботи</i>	<i>від 0 до 60 балів</i>	проходження підсумкового контролю знань й одержання підсумкової оцінки

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій», і в терміни, встановлені навчальним планом. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів роботи відповідно до розподілу балів, які отримують студенти:

Поточний контроль																	Екз. робота	Максимальний бал, що повинен набрати студент
П р 1	П р 2	П р 3	П р 4	П р 5	П р 6	П р 7	П р 8	П р 9	П р 10	П р 11	П р 12	П р 13	П р 14	П р 15	П р 16	Інд		
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	-	60	100

Примітка: ,Пр2, Пр3 і т.д практичні роботи

6.3. Порядок оцінювання знань за результатами вивчення дисципліни (для студентів заочної форми навчання з підсумковим контролем у формі іспиту)

№ п/п	Об'єкти контролю	Кількість балів	Результат
1.	<i>Оцінка поточної роботи в семестрі</i>	<i>від 0 до 40 балів</i>	набрані бали зараховуються до підсумкової оцінки
2.	<i>Оцінка письмової роботи</i>	<i>від 0 до 60 балів</i>	проходження підсумкового контролю знань

			й одержання підсумкової оцінки
--	--	--	-----------------------------------

Для студентів заочної форми навчання з підсумковим контролем у формі екзамену, розподіл балів відбувається наступним чином:

Поточний контроль			Екз. робота	Максимальний бал, що повинен набрати студент
Пр 1	Пр 2	Інд		
20	20	-	60	100

6.4. Організація поточного контролю знань студентів

Поточний контроль знань студента є невід'ємною частиною всього навчального процесу і засобом виявлення ступеню засвоєння студентом програмного матеріалу.

Поточний контроль роботи студента на протязі семестру повинен:

- допомагати студентові в організації його роботи;
- привчати студента до систематичного опрацювання матеріалу і підготовки до сприйняття наступних тем з програми дисципліни;
- виявити ступінь відповідальності студента та його ставлення до роботи, причини, що перешкоджають виконувати навчальну програму;
- стимулювати активність та інтерес студента у вивченні дисципліни;
- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття студентом матеріалу, який вивчається;
- визначити недоліки та прогалини у знаннях та шляхи їх усунення;
- виявити рівень опанування навичками самостійної роботи.

І. Поточний контроль знань студентів денної форм навчання здійснюється протягом семестру в ході аудиторних занять по питаннях, винесених для обговорення, та тих, що рекомендовані для самостійного вивчення.

Отже, *об'єктами поточного контролю знань студентів денної форм навчання є:*

1) систематичність та активність роботи на практичних заняттях, зокрема, оцінці підлягають:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях та виступах на

практичних заняттях;

- активність при обговоренні питань, що винесені на практичних заняття (у тому числі доповнення до виступів, уточнення та виправлення озвучених відповідей інших студентів);

- результати експрес-опитування;

- відповіді на практичні завдання;

2) виконання самостійних завдань, при цьому оцінюванню підлягають:

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- підготовка до практичних завдань;

- виконання індивідуальних завдань (підготовка рефератів, вирішення практичних завдань, тестів тощо);

- підготовка конспекту відповідної теми.

Максимальна кількість балів, які може набрати студент за результатами поточної роботи з підсумковим контролем у формі екзамену, – 40, у тому числі:

1) за систематичність та активність роботи на практичних заняттях – до 20 балів;

2) за виконання самостійних завдань – до 20 балів.

II. Організація та оцінювання самостійної роботи студентів.

Вся необхідна інформація щодо організації самостійної роботи з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій – обов’язкові та вибіркові завдання, терміни їх виконання, кількість балів за кожний вид робіт, час проведення консультацій тощо – доводиться до відома студентів, що починають вивчати дисципліну, на першому занятті.

Всі завдання самостійної роботи студентів з адміністративного права поділяються на обов’язкові та вибіркові. До перших належать завдання, які всі студенти повинні виконати обов’язково під час опанування даної дисципліни, до других – альтернативні завдання, серед яких кожен студент може вибрати завдання на власний розсуд з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Одержавши інформацію про всі форми організації самостійної роботи з

законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій, обов'язкові і вибіркові завдання та максимальну кількість балів, які можна набрати за їх виконання, студенти визначаються щодо вибіркової складової своєї самостійної роботи, виконують завдання і відповідно до вказаних термінів звітують викладачу про їх виконання.

Оцінюючи якість виконання самостійних завдань, викладач звертає увагу на рівень знань, продемонстрований у відповідях на питання для самостійного опрацювання, на те, наскільки студент вільно викладає матеріал в усній формі, чи може вирішити тестове або інше практичне завдання, захистити реферат тощо. При цьому самостійна робота оцінюється лише за умови наявності конспекту відповідної теми.

Оцінки (бали), одержані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, проставляються викладачем в Журналі обліку поточної успішності студентів. Підсумкова кількість балів, набрана студентами за виконання завдань з самостійної роботи, є однією з складових поточної успішності студентів з законодавства щодо охорони навколишнього середовища та планування територій і при виставленні загальної кількості балів за поточну успішність сумується з балами, одержаними за виконання інших видів поточної навчальної роботи.

Контроль за виконанням самостійних завдань відбувається під час практичних занять та під час здійснення індивідуально-консультативної роботи. Остання проводиться відповідно до графіка, складеного кафедрою.

Критерії оцінювання знань студентів.

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінки відповіді
---------------------	------------------------	----------------------------------

Теоретичні питання	Максимальна кількість балів	Студент виявив вільну орієнтацію в програмі навчальної дисципліни, знання назв і змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, знання та вірне розуміння змісту правових норм, їх характерних рис та особливостей, знання основних понять і категорій, спроможність давати правильні їх тлумачення, логічно і граматично правильно викладати думки.
	0 балів	Студент не відповів на поставлені запитання, або відповідь є неправильною, не розкриває сутності питання, або допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента, або їх безсистемність та поверховість, невміння сформулювати думку та викласти її, незнання загальних положень програми дисципліни.
Практичні завдання	Максимальна кількість балів	Студент правильно вирішив ситуацію на основі діючого законодавства, вірно обґрунтував рішення з посиланням на конкретні норми законодавчих актів, логічно і послідовно аргументує і викладає свою точку зору.
	0 балів	Студент не вирішив ситуації, або вирішив її невірно, або неправильно обґрунтовує своє рішення, або неспроможний його аргументувати.
Тестові завдання	5 балів (зараховано)	Студент вирішив більшість тестових завдань абсолютно правильно і повно.
	0 балів (не зараховано)	Студент не вирішив більше половини тестових завдань або вирішив не вірно, або відповідь на них є неповною.

Підсумкова семестрова оцінка з дисципліни виставляється на підставі сумарної кількості балів, які набрав студент відповідно до таблиці «Шкала оцінювання».

Шкала оцінювання для іспиту

За 100-бальною шкалою	Для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ СКЛАДАННІ ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ»

Відповідаючи на білет, студент повинен показати знання програми навчального матеріалу, уміння пояснювати основні поняття, виділяти їх спільні і відмінні риси, порівнювати та аналізувати різні точки зору з проблемних питань, ясно викладати думки з поставлених питань.

Структура білету складається із трьох питань. Максимальна кількість балів за кожне питання оцінюється в 20 балів.

З метою якісної оцінки рівня знань студента при складанні іспиту з навчальної дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та планування територій» використовуються «Критерії оцінки рівня знань студентів», які містять основні вимоги до оцінки, а саме:

Максимальну кількість балів отримує студент, якщо він:

- грамотна, повно, обґрунтовано, з посиланням на діючі нормативно-правові акти, розкрив зміст питання;
- показав глибокі і повні знання питання;
- вільно володіє матеріалом;
- уміє аргументовано викладати сутність питань і застосовувати набуті

теоретичні правові знання при розв'язанні практичних завдань.

10 балів отримує студент, якщо він:

- засвоїв матеріал курсу;
- уміє аргументовано викладати сутність питань і застосовувати правові знання для правильної оцінки конкретних ситуацій;
- але не повно відповів на і питання або допустив несуттєві помилки.

5 балів отримує студент, якщо він:

- відповів на питання часткового, без належного посилання на законодавство;
- допустив суттєві помилки;
- нездатний правильно застосовувати правові знання для оцінки конкретних ситуацій.

Оцінку «**незадовільно**» отримує студент, який:

- не розкрив зміст запропонованих питань або допустив суттєві помилки, пов'язані з недостатнім знанням матеріалу курсу;
- не володіє нормативним матеріалом, юридичною термінологією;
- відповідь носить безсистемний характер.

7 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

1. Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
2. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища.
3. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища.
4. Закони України у системі джерел екологічного права
5. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права
6. Поняття управління природокористуванням і охороною довкілля
7. Система і компетенція органів управління природокористуванням і охороною довкілля

8. Участь громадськості в управлінні природокористуванням та охороні довкілля

9. Функції управління у сфері природокористування та охорони довкілля

10. Просторово-територіальний устрій природних ресурсів як функція управління у сфері природокористування

11. Моніторинг довкілля як функція управління у сфері природокористування

12. Кадастри природних ресурсів як функція управління у сфері природокористування

13. Екологічна експертиза як функція управління у сфері природокористування

14. Екологічний контроль як функція управління у сфері природокористування

15. Екологічний стандарт та нормативи як функція управління у сфері природокористування

16. Загальна характеристика системи екологічних прав громадян

17. Конституційні екологічні права громадян

18. Поняття та види екологічних обов'язків громадян

19. Гарантії, охорона, форми та способи захисту екологічних прав громадян

20. Право власності на природні ресурси та комплекси

21. Право державної власності на природні ресурси та комплекси

22. Право комунальної власності на природні ресурси та комплекси

23. Право приватної власності на природні ресурси та комплекси

24. Поняття та види права природокористування

25. Об'єкти та суб'єкти права природокористування

26. Право загального природокористування

27. Право спеціального природокористування

28. Використання природних ресурсів на умовах оренди

29. Захист прав природокористувачів

30. Поняття, функції та складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля
31. Фонди охорони навколишнього природного середовища
32. Природоресурсові податки і збори: їх види та форми справляння
33. Екологічний податок: сутність, суб'єкти та об'єкти
34. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення
35. Особливості юридичної відповідальності в екологічному законодавстві
36. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства
37. Земля як об'єкт еколого-правових відносин
38. Правові основи землекористування в Україні
39. Правова охорона земель та ґрунтів
40. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
41. Води як об'єкт правового регулювання використання, відтворення та охорони
42. Правове регулювання використання вод
43. Правові заходи щодо охорони вод
44. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства
45. Державний фонд надр як об'єкт правової охорони та використання
46. Правове регулювання використання надр
47. Правове регулювання основних видів використання надр
48. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону та використання надр
49. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання
50. Правове забезпечення використання рослинного світу
51. Правова охорона рослинного світу
52. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах

53. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ

54. Загальна характеристика права лісокористування

55. Правове регулювання використання лісових ресурсів

56. Підстави виникнення та припинення користування лісами

57. Правові заходи щодо відтворення, охорони та захисту лісів

58. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства

59. Тваринний світ як об'єкт правової охорони, відтворення і використання

60. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу

61. Правове регулювання полювання і мисливського господарства

62. Правове регулювання рибальства і рибного господарства

63. Правова охорона тваринного світу. Червона книга України

64. Відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання та відтворення тваринного світу

65. Поняття, суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки

66. Види екологічної безпеки

67. Правові заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки

68. Юридична відповідальність за правопорушення в галузі забезпечення екологічної безпеки

69. Поняття надзвичайних екологічних ситуацій, їх ознаки та класифікація

70. Поняття і правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій

71. Правові заходи щодо забезпечення захисту населення та територій, запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних екологічних ситуацій

72. Поняття та класифікація відходів як об'єкта правового регулювання

73. Правовий режим поводження з відходами

74. Законодавство Європейського Союзу в галузі поводження з відходами

75. Юридична відповідальність за порушення законодавства України про відходи
76. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони
77. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря
78. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря
79. Поняття та складові екологічної мережі України
80. Загальна характеристика складових структурних елементів екологічної мережі України
81. Природно-заповідний фонд України: поняття, склад і загальна характеристика
82. Правовий режим використання та охорони територій і об'єктів природно-заповідного фонду України
83. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд
84. Правова охорона курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова навчальна література:

1. Ващишин, М.Я. Конституційні засади формування та збереження національної екомережі / М.Я. Ващишин // Право і суспільство. – 2016. – № 4. С. 77-83.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-ти т. Т. 14. Екологічне право. – Харків : Право, 2018. – 776 с.
3. Екологічне право України в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова. – Харків : Одиссей, 2008. – 480 с.

4. Гиренко, І.В. Правова охорона рослинного світу України : сучасна парадигма : монографія / І.В. Гиренко ; [за заг. ред. В.І. Семчика]. – К. : НУБіП України, 2015. – 398 с.

5. Гончаров, О.О. Господарсько-правове регулювання діяльності у сфері поводження з відходами / О.О. Гончаров // Вісн. Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. – 2013. – № 2. – С. 153-162.

6. Грицан, О.А. Правові засади екологічного контролю за використанням та охороною надр : монографія / О.А. Грицан. – Івано-Франківськ : Симфонія Форте, 2017. – 176 с.

7. Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А.К. Соколова, О.В. Донець та ін. ; [за ред. А.П. Гетьмана]. – Харків : Право, 2015. – 496 с.

8. Екологічне право : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [за ред. А. П. Гетьмана]. – Харків : Право, 2013. – 432 с.

9. Екологічне право України. Академічний курс : підручник / [за заг. ред. Ю.С. Шемшученка]. – К. : Юрид. думка, 2008. – 720 с.

10. Камінська, Н.В. Особливості правового регулювання поводження з радіоактивними відходами на національному та міжнародному рівнях / Н.В. Камінська // Право і суспільство. – 2014. – № 6.1 (2). – С. 134-138.

11. Кобецька, Н.Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія / Н.Р. Кобецька // Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. – 271 с.

12. Кулинич, П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні : монографія / П.Ф. Кулинич. – К. : Логос, 2011. – 688 с.

13. Малишева, Н.Р. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» / Н.Р. Малишева, М.І. Єрофеев. – Харків : Право, 2017. – 416 с.

14. Матвійчук, В.К. Екологічна політика в системі державного управління національним господарством : монографія / В.К. Матвійчук, Ю.О. Чугаєнко, О.І. Савенков. – К. : Нац. акад. управління, 2013. – 198 с.
15. Мірошніченко, А.М. Земельне право України : підручник / А.М. Мірошніченко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 678 с.
16. Олійник, О.М. Правове регулювання охорони надр за законодавством України (окремі аспекти) : монографія / О.М. Олійник. – Хмельницький : Поліграфіст, 2011. – 140 с.
17. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні : сучасний стан і напрями вдосконалення : монографія / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Статівка та ін. ; [за ред. А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича]. – Харків : Право, 2012. – 448 с.
18. Правова охорона довкілля : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. ; [за ред. А.П. Гетьмана]. – Харків : Право, 2014. – 784 с.
19. Соколова, А.К. Флористичне право України : проблеми формування та розвитку : монографія / А.К. Соколова. – Харків : Право, 2009. – 288 с.
20. Статівка, О.О. Правове забезпечення природно-заповідного фонду як складового елемента національної екологічної мережі : монографія / О.О. Статівка ; [наук. ред. А.П. Гетьман]. – Харків : Право, 2018. – 250 с.
21. Тагієв, С.Р. Охорона довкілля в Україні (обов'язки фізичних осіб) : монографія / [за заг. ред. Н.Р. Малишевої]. – К. : Дакор, 2014. – 192 с.
22. Труфан, І.В. Правовий режим малих річок в Україні : монографія / І.В. Труфан. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2006. – 168 с.
23. Туліна, Е.Є. Правові засади використання рослинного світу : монографія // Е.Є. Туліна. – Харків : Право, 2017. – 216 с.
24. Хвесик, М.А. Економіко-правове регулювання природокористування : монографія / М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, Ю.П. Кулаковський. – К. : Кондор, 2004. – 524 с.

25. Хомінець, С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів : монографія / С.В. Хомінець ; [під заг. ред. М.В. Шульги]. – Харків : Право, 2015. – 169 с.

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульної сторінки

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУК УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГІРНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ І ПРАВА**

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

**з дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та
планування територій»,
варіант 10**

Виконала студентка групи
ГКЗм-19
заочної форми навчання
Петренко В.А.

Керівник:
Грудницький В.М.,
к.ю.н., доцент кафедри
історії і права

Покровськ – 2020

Методичні рекомендації для проведення практичних занять та організації
самостійної роботи з дисципліни «Законодавство щодо охорони навколишнього
середовища та планування територій»
для студентів спеціальності 193 Геодезія та землеустрій

Укладач: Грудницький Василь Миколайович